

Oikeus liikkua omin voimin

Kangasalan kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma
2021

Kangasalan kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelman seuranta 2022

Kaupunginhallitus hyväksyi kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelman 21.2.2022. Ohjelmassa on kolme tavoiteteemaa, jonka alla 18 tarkempaa tavoitetta. Jokaiselle tavoitteelle on määritelty tarkempia toimenpiteitä, joilla tavoitetta toteutetaan. Kaupungin kestävän liikkumisen työryhmä raportoi vuosittain toimenpiteiden toteutumista kaupunginhallitukselle.

Tavoiteteema 1. Liikkumisympäristö houkuttelee arjen matkoilla kävelyyn ja pyöräilyyn
Tavoiteteeman alla on kuusi tarkempaa tavoitetta, jotka liittyvät kävelyreittien viihtyisyyteen, turvallisuuteen ja houkuttelevuuteen, esteettömyyteen, pyöräilyreittien nopeuteen, sujuvuuteen ja houkuttelevuuteen, palvelukohteiden saavutettavuuteen sekä liityntäliikenteen mahdollisuuteen jalan ja pyörällä.

Kävely ja kaupunkielämä

Tavoite	Monipuoliset, viihtyisät ja turvalliset kävelyreitit kutsuvat jokaista kävelemään ja viettämään aikaa	Esteettömyys on huomioitu arkipäivän liikkumisessa
Toimenpiteet	Laaditaan suunnitelma erityyppisistä kävelyreiteistä. Hyödynnetään tietolähteenä yleiskavaa: mille alueille ja vyöhykkeille ohjataan kehittämistä.	Määritellään esteettömät alueet ja reitit kaupungin tasolla.

	Tunnistetaan kävelyreittien lähtötilanne selvityksellä tai kyselyllä. Tunnistetaan alueet, joissa on puutteita ja joissa asiat hyvin.	Tunnistetaan esteettömyyden edistämisen tarpeet ja tavoitteet.
	Parannetaan kävelyreittien ja -ympäristön viihtyisyyttä sekä turvallisuutta. Luodaan erityyppisiä kävelyreittejä.	Määritellään yhteistyötapa esteettömyyden edistämiseen mm. sidosryhmien yhteistyöstä.
	Toteutetaan kävely-ympäristöä määrätietoisesti ja johdonmukaisesti.	Säilytetään johdonmukaisuus toteutuksessa: Esteettömyys tarkastellaan aina pienissäkin hankkeissa.
	Tiivistetään yhteistyötä kuntaorganisaatioissa kehittämishankkeissa.	

Keskustan kävelyakselia on täydennetty keskustan eteläosaan tehtyjen asemakaavamuutosten myötä. Asemakaavamuutoksissa mahdollistettiin mm. Tampereentien alikulun rakentaminen uimahallin ja K-marketin välille sekä aukiomaista jalankulkualuetta ns. Timanttikortteliin. Timanttikorttelin liikenteellisten järjestelyiden suunnittelussa pidettiin kiinni eri suunnitteluvaiheissa jalankulun ja pyöräilyn ensisijaisuudesta. Torin ja sen ympäröivien katujen tarkempaa suunnittelua käynnistettiin. Suunnittelun keskeisenä tavoitteena on vahvistaa viihtyisää ja esteetöntä keskusta-aluetta. Esteettömyys on huomioitu myös suunnittelun vuorovaikutuksessa ja osallistamisessa. Suunnittelu käynnistyy alkuvuodesta 2023.

Pyöräliikenne ja pyöräilyn reitit

Tavoite	Pyöräilyreitit keskustan ja palvelukohteiden välillä ovat nopeita ja sujuvia mahdollistaen arkiliikkumisen	Kävely- ja pyöräilyreitit houkuttelevat liikumaan ympäri vuoden
Toimenpiteet	Kehitetään nopeita ja sujuvia pyöräilyreittejä keskustan välillä.	Kehitetään kävely- ja pyöräilyreittien kunnossapitoa kokeilemalla uusia toimintatapoja ja menetelmiä.
	Hyväksytään pyöräiliikenteen suunnitteluperiaatteet ja otetaan ne käyttöön.	Kartoitetaan mahdollisuudet reittikohtaiseen (myös joukkoliikenteen solmupysäkkien reitit) kunnossapitoon.
	Parannetaan pääreitistön tunnistettuja laatutasopuutteita ja poistetaan epäjatkuvuuskohtia vähitellen resurssit huomioiden. Hyödynnetään valtionavustuksia.	Kehitetään käyttäjäpalautteen keruumenetelmiä kuten Oulun agentit.
	Toteutetaan kävely-ympäristöä määrätietoisesti ja johdonmukaisesti.	
	Selvitetään pyöräiliikenteen opastustarpeet.	

Liikenneympäristön suunnittelussa pyritään noudattamaan valtakunnallisia pyöräliikenteen suunnitteluohjeita erityisesti pääpyöräreiteillä. Vuoden 2022 aikana valmistuivat Mäkirinteentien ja Vällintien perusparannus, jonka yhteydessä rakennettiin yhdelle kaupungin pyöräilyn pääreiteistä rinnakkaista jalankulun ja pyöräilyn väylää. Sahalahdentien yhdistetty pyörätie ja jalkakäytävä saatettiin valmiiksi ja koko väylän avajaisia vietettiin 29.9.2022. Vatialassa täydennettiin alemmaa pyöräreitistöä Veturitien varrelle rakennetulla yhdistetyllä väylällä, joka yhdistää Junatien pyörätien Kangasalantielle. Loppuvuodesta käynnistyi keskustassa yksittäisenä kohteena Tampereentien alikulkukäytävän rakentaminen.

Lamminrahkan uuden asuinalueen kehittyminen laajentaa kaupungin pyöräilyn ja jalankulun verkostoa. Mannakorventien katusuunnittelussa on varauduttu Lamminrahkan kytkeytymiseen olemassa olevaan verkostoon. Lamminrahkan rakentaminen käynnistyi Mossin puistokadun rakentamisella vuonna 2020. Vuonna 2022 alueelle valmistui katu-urakoissa 9 km jalkakäytäviä ja 5 km pyöräkaistoja. Koulukeskuksen ensimmäisen vaiheen rakentaminen etenee. Koulun rakentamisessa huomioidaan laadukas ja runsas pyöräpysäköinti, esim. katokset, henkilökunnalle erillinen pyörävarasto sekä pysäköintipaikat myös tavara-pyörille ja pyöräperäkärryille.

Erillinen pyöräliikennettä ja kävelyä edistävä hanke oli Tampereen kaupungin kanssa yhteistyössä laadittu uuden tieliikennelain mukaisten uusien pyöräliikenteen järjestelyiden vaikutukset. Kangasalta mukana olivat Finentien pyöräilijän tienylityspaikka ja Kuohunharjuntiellä kylätie. Lopputuloksena todettiin, että Finentiellä autoilijat väistivät jo ennen muutostakin pääsääntöisesti pyöräilijää, niin vaikutukset eivät olleen suuria. Toimivin ratkaisu on silloin, kun tienylityspaikalla on riittävät näkemät ja pyöräilijöille selkeä ajolinja. Kuohunharjuntiellä kylätien toteutus epäonnistui ja lopputuloksena todettiin, että muutosten toteuttaminen vaatii kunnan suunnittelua ja valvontaa suunnitelmien toteutukseen. Hankkeen videoinneista tuotetut lyhyet videot ovat kaupungin käytettävissä.

Seudulla käynnistyi loppuvuodesta kestävän ja turvallisen liikkumisen suunnitelma, josta tulee kuntien ja ELY-keskuksen yhteinen näkemys kestävän ja turvallisen liikkumisen edistämisestä seudulla. Suunnitelmaan sisältyy konkreettinen, laajakirjoinen toimenpideohjelma ja toimenpidekortit tavoitteiden saavuttamiseksi sekä tavoitteiden toteutumisen seurantaohjelma mittareineen. Kangasalla kestävän liikkumisen työryhmä toimii suunnitelmassa kaupungin työryhmänä.

Kävely ja pyöräily osana matkaketjua

Tavoite	Tärkeimmät palvelukohteet ovat saavutettavissa kävellen ja pyöräillen.	Jalan ja pyörällä liityntä solmupysäkeille on turvallista ja sujuvaa ympäri vuoden
Toimenpiteet	Parannetaan palvelukohteiden kävelyn ja pyöräilyn olosuhteita esimerkiksi pyöräpysäköinnin osalta.	Tunnistetaan merkittävät solmukohtat ja niiden laatusopuutteen. Hyödynnetään nauha- ja taajaman ulkopuolelle laadittua liityntäpyöräpysäköintisuunnitelmaa.
	Toteutetaan tärkeimpien pyöräilyreittien varheen taukopaikkoja.	Parannetaan solmukohtia sekä niille johtavien kävely- ja pyöräily-yhteyksien olosuhteita.
	Tutkitaan reittipuutteet viiden kilometrin säteellä kouluista ja liikuntapaikoista, ja priorisoidaan niiden kehittämistä.	Kehitetään liityntäpaikkojen/-pysäkkien ja niille tulevien reittien talvikunnossapitoa.
		Sijoitetaan toimintoja liikenteen solmukohtiin (kaavoitus).

Vatjalan päiväkodin ja koulun läheisyyteen saatiin viimeistelyjä vaille valmiiksi Lemetyntien ja Konkkalankujan perusparannus. Hankkeen tavoitteena oli alueen liikenneturvallisuuden ja koulureittien parantaminen. Hanke osaltaan mahdollistaa koululaisten turvallisemman kulun koululle.

Kangasala on mukana Tampereen seudun yhteisessä Canemure-hankkeessa, jossa kehitetään kestäviä matkaketjuja ja liityntää joukkoliikenteeseen. Tampereen seudun hankkeen vetovastuu on Tampereen kaupungilla ja hanketta rahoittaa EU:n Life-ohjelma. Viime vuonna Canemure-hankkeen tiimoilta ideoitiin liityntäpysäköinnin markkinointia yhdessä Tampereen kaupungin, Nyssen sekä hankkeessa mukana olevan mainostoimiston kanssa. Markkinointitempaukset järjestettiin toukokuussa, jolloin Päiväkotitouhulan lapset pääsivät luovuutensa valloilleen tiistaina Tupatien liityntäpysäköintipaikalla Suoramalla. Tempauksen tavoitteena oli lisätä tietoisuutta liityntäpysäköintipaikoista sekä joukkoliikenteen matkojen ketjuttamisesta Tampereen seudulla.

Tavoiteteema 2. Kävelyn ja pyöräiliikenteen hyödyt on tiedostettu laajasti ja niistä viestitään aktiivisesti

Tavoiteteeman alla on viisi tarkempaa tavoitetta, jotka liittyvät kaupungin kestävän liikkumisen työryhmään ja työn organisointiin, asian edistämiseksi varattuihin resursseihin, suunnitelmalliseen viestintään ja työn seurantaan.

Kävelyn ja pyöräliikenteen edistämistyön toteuttaminen

Tavoite	Kestävän liikkumisen työryhmän toiminta on poikkihallinnosta ja tavoittaa kaikki käyttäjäryhmät	Kestävän liikkumisen edistäminen on asia, johon on joko varattu riittävästi resursseja	Kävelyn ja pyöräliikenteen edistämiseksi tehdään suunnitelmallista, pitkäjänteistä ja näkyvää viestintää kaikille kohderyhmille
Toimenpiteet	Hyödynnetään ideoita muualta. <ul style="list-style-type: none"> Kestävän liikkumisen työryhmässä esitellään esimerkkejä muualta. Kiertävä esittelyvastuu. Tarpeen mukaan kutsutaan myös ulkopuolisia esittelijöitä. Osallistutaan alan seminaareihin. 	Markkinoidaan edistämishjelmaa laajasti eri tahoille (päätöksentekijät, luottamushenkilöt, viranhaltijat). Perehdytetään päättäjät kestävän liikkumisen edistämistyöhön. Hyödynnetään heidän omia kokemuksiaan, jotta löydetään koskettava näkökulma.	Hyödynnetään ja kehitetään työryhmän viestintäsuunnitelmaa ja vuosikelloa sekä toteutetaan viestintää positiivisella otteella.
	Vahvistetaan työryhmän poikkihallinnollisuutta kutsumalla mukaan uusia tahoja kuten vanhus- ja vammaisneuvosto ja mahdollisesti kolmannen sektorin toimijoita.	Varataan riittävästi resursseja, jotta hankkeiden toteuttaminen ei vie aikaa arkityöltä. Määritellään resurssit johtoryhmätasolla.	Tiivistetään seudullista yhteistyötä esim. SeutuLiike -työryhmän kautta. Selvitetään uusien työryhmien tarve ja mahdollisuudet.
	Tiivistetään yhteistyötä muiden työryhmien kanssa (kuten Lasten ja nuorten hyvinvointityöryhmä) ja vältetään päällekkäisiä työryhmiä.	Järjestetään koulutusta eri hallintokunnille edistämistyön tavoitteista sekä hallintokuntien roolista edistämistyön toteuttamisessa.	
		Otetaan hyvinvointisuunnitelmaan tavoitteeksi arkikävelyn ja -pyöräilyn edistäminen. <ul style="list-style-type: none"> Hyvinvointisuunnitelmasta raportoidaan vuosittain valtuustolle. Hyvinvointisuunnitelman liitteeksi tuotetaan tarkempi esitys arkikävelyn ja -pyöräilyn edistämisestä. 	

Kestävän liikkumisen työryhmä kokoontui vuoden 2022 aikana neljä kertaa. Vuoden aikana päivitettiin työryhmän kokoonpano. Työryhmän puheenjohtajaksi nimettiin kaupungin kehitysjohtaja ja uusiksi jäseniksi yläkoulun edustaja sekä hyvinvointikoordinaattori.

Kulttuuri- ja hyvinvointitori järjestettiin lauantaina 9.4. Pikkolan tapahtumakentällä. Liikenneturva oli mukana tapahtumassa teemalla "Tunnetko liikennesäännöt".

Koulut ovat itsenäisesti osallistuneet ja hyödyntäneet valtakunnallisen liikenneturvallisuusviikon aineistoja. Viikon järjestää Liikenneturva.

Kaupunki osallistui Euroopan liikkujan viikolle syyskuussa. Viikolla järjestettiin mm. pyörähuoltoa Pikkolan kampuksella ja Huutijärven koululla. Pyörähuoltoa oli järjestämässä kaupungin kumppanina Ekokumppanit. Varhaiskasvatuksessa järjestettiin katuliitutaapahtuma, nuorisolle katukorista, kirjastossa satutunti ja aiheeseen liittyvä aineistonäyttely, liikuntapalveluissa heijastinportaat Sorolassa sekä toimintaa kaupunki-infossa. Heijastinportaiden heijastimet saatiin Nysseltä.

Kangasala on edelleen osallistunut valtakunnalliseen Fiksusti kouluun hankkeeseen, jonka tiimoilta kaupunki oli mukana kertomassa Vatialan tekemästä työstä aktiivisten koulumatkojen puolesta ja esittelemässä Fiksusti kouluun webinaarissa Vatialan koulun saattoliikenteen asioita.

Kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelmaan liittyen keväällä toteutettiin sosiaalisen median pyöräilykampanja "Kangasalan mestaripyöräilijä".

Kangasalan Sanomien kanssa tehtiin yhdessä juttu uuden tieliikennelain mukaisista muutoksista. Mukana oli myös ELY-keskus. Juttu koski ensisijaisesti suojateiden ja pyörätien jatkeiden muutostöitä.

Vatialan koulun tuleville ykkösluokkalaisille tiedotettiin koulumatkoista "Ilo liikkua omin jaloin" kouluun tulo -aineiston mukana. Tavoitteena on, että myös muissa kouluissa hyödynnetään aineistoa.

Kävelyn ja pyöräliikenteen edistämistyön vaikutusten arviointi ja seuranta

Tavoite	Edistämistyön vaikutuksia seurataan systemaattisesti	Työryhmä tiedostaa seurantamittarit ja seurantatieto on kaikkien kaupunkilaisten saatavilla
Toimenpiteet	Pyöräliikenteen pääverkolta seurataan käyttäjämääriä. • Laaditaan pyöräilyn ja kävelyn määrien laskentaohjelma. (Määritellään laskentaverkosto, laskentatavat ja laajennuskertoimet jne.)	Otetaan hyvinvointikertomukseen mukaan myös arkiliikkumisen mittareita.
	Kerätään käyttäjäpalautetta. • Määritetään käyttäjäpalautteen keräystapa esim. Oulun agentti -malli. • Seurataan karttapalvelun kautta tulevan palautteen määriä.	Seurantatiedosta tehdään selkeämpää ja siitä viestitään laajasti. • Raportoidaan suunnitelman toteutumisesta vuosittain kaupunginhallitukselle ja elinympäristölautakunnalle. • Seurantamittarit käydään läpi kestävän liikkumisen työryhmässä vuosittain. • Tehdään raportista visuaalinen tiivistelmä, jolle haetaan näkyvyyttä mediassa.
	Kävelyn ja pyöräilyn investoinnit kirjataan omaksi talousarviomomentiksi, summa suhteutetaan asukaslukuun ja pidetään tasolla 25 €/asukas/ vuosi.	Arvioidaan kaikissa hankkeissa vaikutukset kävelyyn ja pyöräilyyn.

Jalankulun ja pyöräilyn laskentoja on tehty vuosina 2015 – 2018 kesäkuun alkupuolella 16 mittauspisteessä. Vuodesta 2019 alkaen laskennat on tehty syksyllä. Laskentapisteet ovat pysyneet samoina, ainoastaan Aakkulantielle lisättiin investointituen myötä yksi laskentapiste ja Santaradan laskentapiste jätettiin pois, koska siellä on jatkuva konelaskenta. Laskennat toteutetaan ns. huipputuntilaskentana, jonka avulla saadaan yleiskäsitys jalankulun ja pyöräilyn kehityksestä.

Mittauspisteet ovat olleet:

- K1 Ruutanantie (Kangasalantie pohjoispuoli)
- K2 Kangasalantie (Tapulitien itäpuoli)
- K3 Finttie (Tampereentien länsipuoli)
- K4 Myllystenpohjantie (Torikadun länsipuoli)
- K5 Herttualantie, (Kuohunharjuntien eteläpuoli)
- K6 Myllystenpohjantien jatkeena oleva jalkakäytävä ja pyörätie
- K7 Varikontie (Rantamäentien länsipuoli)

- K8 Santarata (kiinteä laskin, laskentapiste jätetty pois)
- K9 Vatialantie (Neidonkorennontien itäpuoli)
- K10 Holvastintie (Mannakorventien pohjoispuoli)
- K11 Kyötikkäläntie (Suoramantien pohjoispuoli)
- K12 Isolukontie (Kangasalantien pohjoispuoli)
- K13 Kangasalantie (Isolukontien länsipuoli)
- K14 Aakkulantie (Mallitien itäpuoli)
- K15 Kaarina Maununtyttären tie (VT 12:n silta)
- K16 Atrakujan jalkakäytävä ja pyörätie
- K17 Aakkulantie (Kaarina Maununtyttären tien länsipuoli)

Käsilaskennat on tehty kaupungin paikkatiedon toimesta. Vuoden 2022 osalta henkilöresurssien puute vaikutti siihen, ettei laskentoja tehty kuin kolmessa pisteessä. Käyttäjämäärien seurantaa ei puutteellisten laskentojen vuoksi pystytäkään tekemään.

Yhteensä jalankulkua ja pyöräilyä edistäviin investointeihin kului kaupungin rahaa 903 500 euroa eli 27 euroa asukasta kohti. Kaupungin tavoite 25 €/ asukas toteutui. Investointeja olivat Sahalahden yhdistetyn pyörätien ja jalkakäytävän rakentaminen, Veturitien yhdistetyn pyörätien ja jalkakäytävän rakentaminen, Kirkkojärventien yhdistetyn pyörätien ja jalkakäytävän rakentaminen, Mäkirinteentien ja Vällintien rinnakkaisen pyörätien ja jalkakäytävän rakentaminen sekä Lemetyntien ja Konkkalankujan yhdistetyn pyörätien ja jalkakäytävän parantaminen.

Lasketuissa investoinneissa ei ole huomioitu Lamminrahkan investointeja. Lamminrahkan infrastruktuuriin käytettiin vuonna 2022 kaikkiaan 5 282 000 €. Lamminrahkan kustannuksista on erittäin vaikea eritellä pelkästään jalankulkua ja pyöräilyä koskevia osuuksia. Pyöräilykuntien verkoston vuoden 2023 alussa valmistuneessa pyöräliikenteen infrakustannusselvityksessä todetaankin, että uusien alueiden yhteydessä rakennetun pyöräliikenneinfran kustannuksia ei tule sisällyttää infran edistämisen kustannusseurantaan.

Kestävän liikkumisen osalta kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelman toteutumista seurataan vuosittain ja seurannasta raportoidaan elinympäristölautakunnalle ja kaupunginhallitukselle. Kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma on liitetty osaksi kaupungin hyvinvointiohjelmaa, vaikka sitä toteutetaan erillisenä ohjelmalla. Seurantaraporttia hyödynnetään myös muiden ohjelmien raportoinnissa, kuten ilmastotyössä.

Tavoiteteema 3. Kaupunkirakenne tukee kestävää ja vähäpäästöistä elämäntapaa
Tavoiteteeman alla on seitsemän tarkempaa tavoitetta, jotka liittyvät kaupunkisuunnitteluun, sovittuihin jalankulun ja pyöräliikenteen linjauksiin, pyörämatkailuun ja vapaa-ajan reitteihin, palveluiden saavutettavuuteen sekä pyöräpysäköintiin.

Kävelyn ja pyöräliikenteen huomiointi maankäytön suunnittelussa

Tavoite	Kaupunkisuunnittelu perustuu riittävään vuoropuheluun	Jalankulun ja pyöräliikenteen linjaukset on yhdessä sovittu ja ne ohjaavat toimintaa
Toimenpiteet	Käydään aktiivista vuoropuhelua kaavoituksen ja liikennesuunnittelun välillä.	Pyöräliikenteen tavoiteverkko ja verkon suunnitteluperiaatteet on sovittu. Niitä ylläpidetään ja ne huomioidaan maankäytön suunnittelussa.
	Tehdään tiiviisti yhteistyötä naapurikuntien kanssa, erityisesti Kangasalan ja Tampereen välisten yhteyksien osalta.	Jalankulun ja pyöräliikenteen tyyppiratkaisut sovitaan yhdessä, ja niitä hyödynnetään suunnittelussa.
	Käydään vuoropuhelua sidosryhmien kanssa, jotta eri näkökohdat osataan ottaa aiempaa paremmin huomioon. Sidoryhmiä ovat esimerkiksi vanhus- ja vammaisneuvosto sekä pyöräilyn parissa toimivat yhdistykset.	Jalankulun ja pyöräliikenteen tilavaraukset otetaan huomioon kaavoituksessa.
		Kaavaa laadittaessa käydään keskustelua kaavoituksen ja liikennesuunnittelun välillä, erityisesti silloin, jos tilavaatimusten toteuttamisessa on haasteita.

Keskeisissä kaavahankkeissa on suunnittelun edetessä tehty yhteissuunnittelua kaavoituksen sekä liikenne- ja infrasuunnittelun kesken. Esimerkiksi asutusta merkittävällä tavalla täydentävän Lemetty-Lahdentien asemakaavassa tarkasteltiin eri tavoin alueen sisäistä liikku- misverkkoa sekä yhteyksiä Lamminrahkan ja Tampereen suuntiin. Keskustassa Kunnantien- Kuohunharjuntien asemakaavamuutoksia varten on tehty katusuunnittelua Urheilutien ja Kunnantien osalta ja tarkasteltu liikenneympäristöä kävelyn ja pyöräilyn näkökulmasta.

Saarenmaan osayleiskaava hyväksyttiin 2022. Kaavalla varaudutaan uuden yritysalueen ja kaupunginosan rakentumiseen tulevaisuudessa. Maankäyttöä ja liikenneratkaisuja on suunniteltu yhtä matkaa. Kaavassa on määritelty pyöräilyn ja kävelyn pääreitit ja aluereitit sekä uuden yhdyskuntarakenteen kytkeytyminen olemassa olevaan kaupunkirakentee- seen, Kangasalan osalta Vatialan, Lentolan ja Ranta-Koiviston suuntiin sekä Tampereen osalta Lintuhytin, Ruskon ja Annalan suuntiin.

Tampereen kaupungin kanssa pidettiin vuoden aikana neljä kokousta, joissa käytiin läpi kuntien rajan pyöräreitistöjä ja niiden opastusta. Kaupungin puolelta kokouksissa olivat mu- kana kaavoitus ja liikenne.

Tampereen kaupunkiseudulla valmistui pyöräilyn pääreittien tavoiteverkko ja laatutaso -hanke, jossa on määritelty koko seudulle seudulliset pyöräilyn pääreitit sekä niillä tavoiteltava laatutaso (poikkileikkaus). Syksyllä käynnistyi tavoiteverkon jatkotyönä Pirkanmaan ELY-keskuksen vetämänä pääpyöräreittien inventointityö, jossa käydään pääpyöräreitit läpi ja laaditaan reittien osalta toimenpiteet laatutason parantamiseksi. Kaupunki oli tiiviisti mukana molemmissa töissä.

Kaavoituksella oli runsaasti yleis- ja asemakaavoja vireillä viime vuonna. Asemakaavoissa ja rakennusluvuissa varmistettiin mm. pyöräpysäköinti, jotta pysäköinti- ja säilytystilat erityisesti tonteilla toteutuvat. Keskustan osalta Harjusolan ja Hallintokorttelin asemakaavat etenevät, jotka ovat keskeisiä keskustakortteleita ja niissä luodaan mahdollisuudet keskustan laadukkaalle kävely-ympäristölle.

Vapaa-ajan pyöräily ja pyörämatkailu

Tavoite	Pyörämatkailua edistetään tavoitteellisesti	Vapaa-ajan reitit muodostavat selkeän kokonaisuuden Kangasalla ja Tampereen seudulla	Reittejä käytetään hyvässä yhteisymmärryksessä eri liikkujaryhmien kesken
Toimenpiteet	Kirkastetaan tavoite, millaista pyörämatkailua Kangasalla halutaan kehittää.	Kartoitetaan potentiaalisimmat alueet vapaa-ajan pyöräilyn ja pyörämatkailun näkökulmasta.	Luodaan selkeät pelisäännöt reiteille ja viestitään niistä.
	Pyörämatkailun kehittämiseksi tehdään selkeä vastuunjako kaupungin ja Business Kangasalan / Visit Kangasalan välillä.	Määritellään ja brändätään selkeät reitit erityyppiselle pyöräilylle (maastopyöräily, maantiepyöräily, matkailureitit) sekä eri asiakasprofiileille. Reittien määrittelyssä tehdään yhteistyötä yhdistysten ja kaupungin työryhmien kanssa.	Toteutetaan selkeät reittimerkinnot.
	Pyörämatkailua kehitetään yhteistyössä palveluntarjoajien ja sidosryhmien kanssa. Määritellään pyörämatkailun kehittämisen osapuolet sekä kaupunkiorganisaation sisällä että palveluntarjoajien ja yhdistysten osalta.	Hyödynnetään hankerahoitusta reittien kartoittamisessa ja karttojen laatimisessa.	Tarvittaessa eriytetään eri liikkuja-tyypit omille reiteilleen riskipainotteisesti.
	Pyörämatkailua kehitetään yhteistyössä naapurikuntien kanssa.		

Visit Kangasala / Business Kangasala on edistänyt seuraavia asioita pyörämatkailun edistämiseksi vuonna 2022.

- Visit Kangasalan käynnisti yhteistyön pyöräilymatkailun edistämiseksi Pälkäneen kunnan ja Valkeakosken kaupungin kanssa. Aloitettu Roineen reitin kehittäminen.
- Pyöräilymahdollisuuksista viestiminen ja reittien markkinointi erityisesti Järvien reitit -matkailureitistön kontekstissa.
- Viestintä matkailuyrityksille ja muille toimijoille pyöräilymatkailun kehittämismahdollisuuksista (mm. Tervetuloa pyöräilijä -merkki)

Palveluiden saavutettavuus

Tavoite	Palvelut ovat saavutettavissa jalan ja pyörällä.	Pyöräpysäköintimahdollisuudet ovat laadukkaat, ne on sijoitettu oikein ja pysäköintipaikkoja on riittävä määrä.
Toimenpiteet	Uusia palveluverkon kohteita suunnitellessa määritellään, millä kulkumuodoilla palvelun tulee olla saavutettavissa ja mitä kulkumuotoja priorisoidaan. Huomioidaan palvelun saavutettavuus jalan ja pyörällä.	Kaupungin uusiin palvelukohteisiin toteutetaan laadukkaita pyöräpysäköintipaikkoja riittävästi. Toteutus tehdään pyöräliikenteen suunniteluohjeiden ja kaupungin pyöräpysäköintinormien mukaisesti.
	Arvioidaan palveluverkon muutosten vaikutukset liikkumiseen ja liikkumismahdollisuuksiin.	Pyöräpysäköinnin suunnittelussa otetaan huomioon erikoispyörien vaatimukset säilytykselle ja sen turvallisuudelle.
	Laajennetaan pyöräliikenteen reitistöä tarkastelemaan pää- ja alureittien ulkopuolelle.	

Asemakaavahankkeissa palvelujen saavutettavuus on ollut erityisenä huomiona mm. Suntinmäen asemakaavassa, jossa täydennetään asutusta Liuksialan koulun ja päiväkodin ympäristössä. Kaavaluonnoksia laadittaessa on tarkasteltu turvallisia ja viihtyisiä reittivaihtoehtoja asuinalueelta koulun ja päiväkodin suuntaan. Reittiehdotuksista on saatu palautetta mm. Koulun vanhempainyhdistykseltä.

Saarenmaan uuden yritysalueen ja kaupunginosan kehittämistä ohjaava osayleiskaava hyväksyttiin 2022. Tulevaisuuden kaupunginosan keskus sekä keskeiset asuin- ja yritysalueet kytkeytyvät tehokkaan joukkoliikenteen verkkoon ja pyöräilyn ja kävelyn tavoiteverkkoon. Yleiskaavassa on varauduttu raitiotien laajentumiseen alueelle myöhemmin tulevaisuudessa. Asuinalueiden suunnittelussa lähtökohtana on tehokkaan joukkoliikenteen toteuttamiseen riittävä väestötiheys.

Kangasalla on useampia uusia kouluhankkeita käynnissä, joiden rakennushankkeissa otetaan liikkuminen ja liikennejärjestelyt aiempaa paremmin huomioon. Jo hankkeen

suunnitteluvaiheessa kiinnitetään huomiota alueelle tulevien jalankulun ja pyöräilyn järjestykseen, niiden turvallisuuteen, sekä sujuvuuteen että koulujen pyöräpysäköintiin.

Raikun koulutalon tulevaisuutta koskevan päätöksenteon valmistelussa on tehty vaikutusten arviointia, jossa koulupalvelun saavutettavuus on ollut yksi näkökulma.